

Asia C-71/21**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

4.2.2021

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

4.2.2021

Etsitty henkilö:

KT

Syyttäväviranomainen:

Sofiyska gradska prokuratura

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian kohde

Pääasia on pantu vireille Euroopan unionin sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välisestä luovutusmenettelystä tehdyn sopimuksen perusteella annetun pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevan pyynnön johdosta.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan unionin sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välisestä luovutusmenettelystä tehdyn sopimuksen 1 artiklan 2 ja 3 kohdan, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 21 artiklan 1 kohdan ja 67 artiklan 1 kohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6 artiklan ja 45 artiklan 1 kohdan tulkintaa. Se liittyy tilanteeseen, jossa jäsenvaltio on mainitun sopimuksen perusteella annetun pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevan pyynnön yhteydessä kieltäytynyt luovuttamasta etsittyä henkilöä ja jossa kyseinen henkilö on tämän jälkeen muuttanut toiseen jäsenvaltioon, jolle on osoitettu

samassa asiassa uusi pidätysmääräys syytetoimenpiteitä varten kyseistä henkilöä vastaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien pyytää käsittelemään ennakkoratkaisupyyntönsä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä menettelyssä.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko Euroopan unionin sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välisestä luovutusmenettelystä tehdyn sopimuksen 1 artiklan 2 ja 3 kohdan perusteella mahdollista antaa samassa asiassa uusi pidätysmääräys syytetoimenpiteitä varten sellaista henkilöä vastaan, jonka luovutuksesta Euroopan unionin jäsenvaltio on kieltäytynyt sopimuksen 1 artiklan 3 kohdan perusteella, luettuna yhdessä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 8 artiklan kanssa?

2. Onko Euroopan unionin sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välisestä luovutusmenettelystä tehdyn sopimuksen 1 artiklan 3 kohdan sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 21 artiklan 1 kohdan ja 67 artiklan 1 kohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6 artiklan ja 45 artiklan 1 kohdan perusteella mahdollista, että jäsenvaltio, jolle pidätysmääräys on osoitettu, tekee uuden päätöksen asiassa, kun toinen jäsenvaltio on samassa asiassa kieltäytynyt luovuttamasta asianomaista henkilöä syytetoimenpiteitä varten, sen jälkeen kun etsitty henkilö on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja muuttanut luovutuksesta kieltäytyneestä valtiosta valtioon, jolle uusi pidätysmääräys on osoitettu?

Euroopan unionin oikeussäännöt ja oikeuskäytäntö, joihin asiassa viitataan

Euroopan unionin sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välisestä luovutusmenettelystä tehdyn sopimuksen 1 artiklan 2 ja 3 kohta

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artikla

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 21 artiklan 1 kohta ja 67 artiklan 1 kohta

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6 artikla ja 45 artiklan 1 kohta

Tuomio 2.4.2020, Venäjän federaatio, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262

Tuomio 25.7.2018, AY (pidätysmääräys – todistaja), C-268/17, EU:C:2018:602

Kansalliset oikeussäännöt, joihin asiassa viitataan

Luovuttamisesta ja eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä annetun lain (zakon za ekstraditsiata i evropeyskata zapoved za arest) 4 §:n 1 momentti

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Menettely on pantu vireille ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa Sofiyska gradska prokuraturan (Sofian kaupungin syyttäjäviranomainen, Bulgaria) pyynnöstä Bulgarian ja Yhdysvaltojen kansalaista KT:tä koskevan pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa varten. Hordlandin alueellinen syyttäjäviranomainen (Norja) antoi mainitun pidätysmääräyksen 12.3.2020 (jäljempänä 12.3.2020 annettu pidätysmääräys). Pidätysmääräyksessä pyydettiin KT:n luovuttamista häntä vastaan käytävää rikosoikeudellista menettelyä varten, koska KT oli väitetysti syyllistynyt useisiin petoksiin Norjan sosiaaliturvajärjestelmän vahingoksi. Menettelyssä oli syytettynä KT:n ja muiden henkilöiden lisäksi myös hänen entinen kumppaninsa, joka on Norjan kansalainen. KT ja hänen kumppaninsa ovat asuneet avoliitossa ja heillä on kaksi lasta, jotka ovat syntyneet heidän avoliittonsa aikana.
- 2 Norjassa käydyssä rikosoikeudellisessa menettelyssä KT:stä annettiin pidätysmääräys. Hänestä annettiin etsintäkuulutus Schengenin tietojärjestelmässä 26.7.2018. Syytekirjelämä jätettiin Bergenin alioikeuteen (Norja) vuoden 2019 heinäkuussa. Se antoi KT:n poissa ollessa muutamia muita syytettyjä, myös hänen entistä avopuolisoaan, koskevan langettavan tuomion.
- 3 KT otettiin kiinni Puolassa 25.11.2019 Norjan viranomaisten Schengenin tietojärjestelmässä tekemän etsintäkuulutuksen perusteella. Saatuaan tietää KT:n kiinniottosta Norjan syyttäjäviranomainen antoi 27.11.2019 pidätysmääräyksen (jäljempänä 27.11.2019 annettu pidätysmääräys) Euroopan unionin sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välisestä luovutusmenettelystä tehdyn sopimuksen (jäljempänä luovutusmenettelyä koskeva sopimus) nojalla. Varsovan alueellinen tuomioistuin (Puola) kieltäytyi luovuttamasta KT:tä pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevassa menettelyssä 15.1.2020 antamallaan ratkaisulla.
- 4 Varsovan alueellinen tuomioistuin vetosi kieltäytymisensä tueksi luovutusmenettelyä koskevan sopimuksen 1 artiklan 3 kohtaan, jossa viitataan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 6 artiklaan. Se katsoi osoitetuksi, että KT:n ja hänen entisen avopuolisensa välillä oli pitkittynyt riita kahden yhteisen lapsen huolto-oikeuden vuoksi, ja tässä yhteydessä käydyissä entisten avopuolisoiden välisissä tuomioistuinmenettelyissä bulgarialaiset tuomioistuimet olivat antaneet lasten huoltoa koskevat oikeudet KT:lle Bulgariaan. Varsovan alueellinen tuomioistuin katsoi, että KT:n mahdollinen luovuttaminen Norjan viranomaisille merkitsee ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklan rikkomista ensinnäkin, koska KT:n entinen avopuoliso suoritti vapausrangaistusta, johon

hänet oli tuomittu Norjassa käydyssä rikosoikeudellisessa menettelyssä, ja toiseksi koska KT:tä pidettäisiin luovuttamisensa jälkeen tutkintavankeudessa; tästä seuraisi, että lapset sijoitettaisiin sijaisperheeseen, mikä johtaisi siihen, että KT:n suhde lapsiinsa katkeaisi lopullisesti. Kyseisen tuomioistuimen näkemyksenä on, että vaikka KT:tä ei luovutettaisi Norjan viranomaisille, ne voisivat käyttää Bulgarian kanssa muita kansainvälisen yhteistyön muotoja syytetoimiaan varten.

- 5 Syyttäjäviranomainen valitti Varsovan alueellisen tuomioistuimen antamasta, KT:n luovuttamisesta kieltäytymistä koskevasta ratkaisusta Varsovan ylioikeuteen, joka hylkäsi valituksen 24.2.2020 antamallaan ratkaisulla. Varsovan alueellinen tuomioistuin kumosi 6.3.2020 antamallaan päätöksellä Puolassa päättyneessä menettelyssä määrätyt rajoittavat toimenpiteet.
- 6 Schengenin tietojärjestelmään kirjatun etsintäkuulutuksen perusteella KT otettiin uudelleen kiinni 10.3.2020, kun hän oli palaamassa Bulgariaan. Bulgarian viranomaisten ilmoittama Norjan viranomaisille kiinniotosta Hordlandin alueellinen syyttäjäviranomainen (Norja) antoi pidätysmääräyksen 12.3.2020. Pidätysmääräyksessä pyydettiin KT:n luovutusta sen saman Norjassa käytävän rikosoikeudellisen menettelyn järjestämiseksi, jota varten Puolalle oli jo annettu 27.11.2019 pidätysmääräys, jonka täytäntöönpanosta Varsovan alueellinen tuomioistuin oli kieltäytynyt.
- 7 KT:tä vastaan vahvistettiin 19.3.2020 ilmoittautumista koskeva toimenpide, jolla hänet veloitettiin olemaan poistumatta asuinpaikaltaan ilman toimivaltaisen viranomaisen lupaa. Lisäksi KT:tä kiellettiin poistumasta Bulgarian tasavallasta. Norjan viranomaiset ilmoittivat ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, että COVID-19-terveyskriisin vuoksi Bergenin alioikeus järjestää KT:tä vastaan käytävän menettelyn aikaisintaan lokakuussa 2020, minkä vuoksi KT:tä ei ole tarpeen luovuttaa Norjaan ennen syyskuuta 2020. Samaan aikaan asian käsittely ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa viivästyi, koska KT oli vuoden 2020 huhtikuun ja heinäkuun välisenä aikana useasti hoidettavana terveydenhoitolaitoksissa. Oikeuslääketieteellisessä asiantuntijalausunnossa, joka toimitettiin menettelyä varten vuoden 2020 lokakuussa, todettiin, että KT:n terveydentila oli heikentynyt vakavasti ja vaarana oli uusi tromboembolia (verihyytymä, joka johtaa verisuonen tukkeutumiseen), minkä perusteella hänet luokitellaan niiden henkilöiden ryhmään, joille mahdollinen COVID-19-tartunta aiheuttaa muita suuremman riskin. Koska KT:n terveydentila ei mahdollistanut matkustamista hänen asuinpaikaltaan Schumenista Sofiaan, hän osallistui videoyhteyden avulla ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kahteen käsittelyyn, jotka järjestettiin joulukuussa 2020 ja helmikuussa 2021.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteluista

- 8 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että asian ratkaiseminen edellyttää ennakkoratkaisukysymyksissä mainittujen unionin oikeussääntöjen tulkintaa. Se tiedustelee, onko 12.3.2020 annetun pidätysmääräyksen

täytäntöönpanolle näiden oikeussääntöjen perusteella esteitä, jotka johtuvat 27.11.2019 annetun pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä, kun pidätysmääräyksen on antanut sama viranomainen samasta henkilöstä hänen luovuttamiseksi samaa rikosoikeudellista menettelyä varten.

- 9 Luovutusmenettelyä koskevan sopimuksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan on kunnioitettava Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita ja, kun kyse on jäsenvaltion oikeusviranomaisen täytäntöönpanotoimesta, SEU 6 artiklassa tarkoitettuja periaatteita. Tämän perusteella Varsovan alueellinen tuomioistuin kieltäytyi panemasta täytäntöön 27.11.2019 annettua pidätysmääräystä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa vahvistetun perhe-elämää koskevan oikeuden mahdollisen loukkaamisen vuoksi. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan soveltamiseen johtaneet tosiasialliset olosuhteet ovat edelleen olemassa ennakkoratkaisupyynnön tekemisen ajankohtana, koska KT kasvattaa Bulgariassa kahta lastaan, jotka ovat syntyneet hänen ja hänen entisen avopuolisonsa yhteiselämän aikana.
- 10 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1; jäljempänä puitepäätös 2002/584) tulkintaa koskevaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa soveltuvin osin luovutusmenettelyä koskevan sopimuksen tulkintaan, koska mainittu sopimus on erottamaton osa unionin oikeutta (vastaavasti tuomio 2.4.2020, Venäjän federaatio, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, 49 kohta) ja koska luovutusmenettelyä koskevan sopimuksen määräykset muistuttavat hyvin paljon puitepäätöksen 2002/584 vastaavia säännöksiä (tuomio 2.4.2020, Venäjän federaatio, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, 74 kohta).
- 11 Unionin tuomioistuin on katsonut 25.7.2018 antamassaan tuomiossa AY (C-268/2017, EU:C:2018:602), ettei useiden samaa henkilöä koskevien eurooppalaisten pidätysmääräysten antamiselle samassa rikosoikeudellisessa menettelyssä ole estettä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kuitenkin, että mainittuun tuomioon johtaneessa menettelyssä tosiseikat ja oikeudelliset seikat eroavat tässä kyseessä olevista tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista. Asian C-268/2017 taustalla olleessa tilanteessa ensimmäinen eurooppalainen pidätysmääräys annettiin tutkinnan yhteydessä ja toinen etsittyä henkilöä vastaan käytävää tuomioistuinmenettelyä varten. Pääasiassa sen sijaan molemmat (27.11.2019 ja 12.3.2020 päivätyt) pidätysmääräykset on annettu rikosoikeudellisen menettelyn samassa vaiheessa eli oikeudenkäyntivaiheessa sen jälkeen, kun syytekirjelmä oli jätetty Bergenin alioikeuteen heinäkuussa 2019.
- 12 Lisäksi unionin tuomioistuin viittaa 25.7.2018 antamassaan tuomiossa AY (C-268/2017, EU:C:2018:602) puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 2 kohtaan, jossa jäsenvaltiot veloitetaan panemaan täytäntöön kaikki niille osoitetut eurooppalaiset pidätysmääräykset. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa

kuitenkin, että luovutusmenettelyä koskevassa sopimuksessa ei ole sopimusvaltioihin sovellettavaa tämäläisyyttä määräystä. Näin ollen herää kysymys, voidaanko olettaa, että sopimusvaltioihin sovelletaan tällaista velvoitetta.

- 13 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää selventämään, onko niin, että luovutusmenettelyä koskevan sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion tuomioistuimen kieltäytyminen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta [sopimuksen] 1 artiklan 3 kohdan perusteella, luettuna yhdessä SEU 6 artiklan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan kanssa, sitoo muita jäsenvaltioita sekä Norjaa ja Islantia kyseisestä sopimuksesta johtuvien vastavuoroisten velvoitteiden vuoksi. Se korostaa, että Varsovan alueellinen tuomioistuin perusteli 27.11.2019 annetun pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä SEU 6 artiklassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa vahvistetuilla kaikille jäsenvaltioille yhteisillä periaatteilla.
- 14 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele näiden seikkojen perusteella erityisesti sitä, voiko jäsenvaltion tuomioistuin päättää asiasta uudelleen toisen jäsenvaltion tuomioistuimen jo kieltäytyttyä luovuttamasta etsittyä henkilöä, siltä osin kuin kyse on myöhemmin esitetystä pidätysmääräyksestä, joka on annettu luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen perusteella rikosoikeudellisen menettelyn samassa vaiheessa, kun kieltäytyminen perustuu periaatteisiin, jotka sitovat Euroopan unionin kaikkia jäsenvaltioita, jotka muodostavat SEUT 67 artiklan 1 kohdan mukaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen.
- 15 Tähän kysymykseen annettavalla vastauksella on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ratkaiseva merkitys sen kannalta, voiko henkilö, jota etsitään luovutusmenettelyä koskevan sopimuksen perusteella annetulla pidätysmääräyksellä, käyttää SEUT 21 artiklan 1 kohdan mukaista oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6 artiklan mukaista oikeuttaan vapauteen ja turvallisuuteen sekä perusoikeuskirjan 45 artiklan mukaista oikeuttaan liikkumisvapauteen sen jälkeen, kun jäsenvaltion tuomioistuin on kieltäytynyt panemasta täytäntöön kyseessä olevaa pidätysmääräystä. Näin on pääasiassa, koska Varsovan alueellisen tuomioistuimen kieltäytyttyä panemasta täytäntöön 27.11.2019 annettua pidätysmääräystä KT käytti oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja palasi Bulgariaan, jossa hänet otettiin uudelleen kiinni, ja tämä uusi kiinniotto johti 12.3.2020 annettuun pidätysmääräyksen.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisen kiireellisen menettelyn täytäntöönpanoa koskevan pyynnön osalta, että ennakkoratkaisupyyntö koskee kysymyksiä EUT-sopimuksen kolmannen osan V osastossa tarkoitetuista asioista. Se toteaa, että luovutusmenettelyä koskevan sopimuksen 20 artiklassa vahvistettuja määräaikoja ei ole noudatettu. Tämä johtuu sekä siitä, että Norjan viranomaiset ovat nimenomaisesti ilmoittaneet, että KT:tä vastaan käytävää menettelyä ei voida

järjestää ennen lokakuuta 2020, että KT:n terveydentilan heikkenemisestä. Ennakkoratkaisupyynnön esittämisen ajankohtana mainittuja esteitä ei enää ole.

- 17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että vaikka KT:tä ei ole otettu säilöön, hänen oikeuksiaan vapaaseen liikkuvuuteen on kuitenkin rajoitettu hänelle määrätyn ilmoittautumista koskevan toimenpiteen vuoksi. Lisäksi KT:tä on kielletty poistumasta Bulgarian tasavallasta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan esitetyillä seikoilla, joihin lukeutuu KT:n heikentynyt terveydentila, voidaan perustella menettelyn kiireellisyyttä.

TYÖASIAKIRJA